

Apere de trei ori in septimana: marcuri-a
vineri-a si duminica; in septimanele cu
cerbatori inse numai de doua ori.

Prețulu pentru monarchia:
pe unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
diugetate de anu 5 . . . " " "
unu patrariu . . . 2 " 50 " "
Pentru Romania si strainetate:
pe anu . . . 30 franci;
diugetate de anu . . . 15 " "

ALBINA

Se facu la si prin anii
corespondenti ai nostri, la tote postele, si
de a dreptulu la Redactiune, Stationsgasse
Nr. 1. unde sunt a se adresa tote cote
privescu foi'a. Cele nefrancate nu se pri-
mescu, cele anonime nu se publica.

Pentru anunciu si alte comunicatiuni de
caracteru privat, se raspunde cate 6 cr. de
inia; repetirile se facu cu pretiu scadutu.
Tassa crariale de 30 cr. v. a. pentru
odata, se anticipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

pe patrariulu dejă inceputu, alu
IV-lea alu anului curente, cu pretiurile
si in conditiunile cunoscute. —

Rogămu de nou pre domni restan-
ti ari ai nostri, sè nu pregete a se achitã
cu noi; pentru ca si noi sè fimu in stare
a ni implini cu promtètia detorinti'a facia
de on. Publicu !

Redactiunea.

Budaposta, in 29 nov. n. 1876.

Cu privintia la cestiunea orientale si
resp. la postulatele Russei, Pòrt'a otomana a
datu dilele trecute doue declaratiuni forte
insemnate si multu cumpenitòrie càtra poterile
mari: antaiu, cà nici o data nu se va învoi la
desarmarea Musulmaniloru prin provinciile
locuite de crestini; cu alte cuvinte cà, promi-
siunea ei pentru egalitate de dreptu, ori de
cate ori si ori càtu de solazulu s'a facutu, a
fost o mintiuna! — a d'ou'a, cà va respectã
neutralitatea Romaniei numai pona atunci,
pona candu va fi aceea respectata si de altii,
— cu alte cuvinte cà, vatemandu dreptulu
Romaniei altu-cine-va, buna óra Muscalulu sèu
austro-magiarulu, nici Turculu obligatu a-lu
aperã, nu-lu va aperiã, si lu va caleã. Poftimu!
Ast'a e scutul turcescu, pentru carele Roma-
nia pe fie-care anu tramite la Stambululu câte
100,000 de galbeni — daru Sultanulu ! —

Mereu-mereu ésa la lumina, si foile
chiar ale domniloru nostri incepu pona si a se
laudã, cà faimosulu loru generalu *Klapka* jóca
in Constantinopole pre incredutul natiunei
magiare, pre spiritulu familiare alu magiari-
mei de la potere! Elu — stã in necurmata si
nerestrinsa comunicatiune cu Ministrii si chiar
cu Marele-veziru; elu acusi-acusi are audien-
tia si la Sultanulu, si elu — (cum noteza „P.
Ll.“ dupa „Köln. Z.“ este celu mai onorabilu
consiliariu aln Pòrtei otomane astadi. Din
activitatea lui speciale nóa ni ajunge a notã
cã se indura a tractã pre Romania de teritoriu
turcescu, de o potriua cu Bosnia si Hertiegovina.
Credemu cà e destulu. —

Francia este amenintata de o crise mi-
nisteriale, dintr' unu incidente de prejudetiu.
S'a nascutu adeca in Camera o divergentia de
opiniuni pentru participarea militiei la con-
ductele de inmormentare a membriloru legiu-
nei de onóre, deca acesti'a nu apartienu vre-
unei confesiuni crestine. Ministeriulu vrendu
a tienè contu de alurele bigotismulu lui Mac-
Mahon, facu si sustienu propunerea ca peste
totu sè se modifice si resp. splice asiã legea
statutaria a ordinulu legiunei de onóre, ca
onorile militari sè se faca numai persóneloru
reparate in servitiu militar activu. Dar in
contra acestei propuneri se redica o opositiu-

ne mare si din drepta si din stang'a Camerei
si — conflictulu este gat'a, Ministeriulu deven-
nindu intr'unu impasu fatale. —

Missiunea lui Salisbury.

Precandu despre missiunea pe la cur-
tile poteriloru mari a marchisulu Lord
Salisbury din Viena mai sambat'a trecuta
se anuncia, cà ea este: a convinge pre
poteri despre cea mai pacifica si popóre-
loru binevoitòria intentiune a Angliei,
adangendu-se, cà numitulu inaltu diplo-
matu s'ar fi sprimandu pentru reforme
cãtu de mari, si chiar de feliu nu in contra
autonomiei cerute de Muscalulu, (numai
fora ocuparea de teritòrie turcesci prin
armatele russe, sèu — deca poterile toc-
mai ar affã de lipsa o atare ocupare, apoi
admitiendu si acea, dar — numai sè i se
puna margini — pona unde, si terminu
— pon' la care sè se estinda ea,) — pre-
candu dicemu, astfelu acesteã se anun-
ciau, totu de o data telegrafulu ni aduse
totu din Viena si si din Berlinu ca posi-
tiva scirea, cà Pòrta otomana printr'o
cercularia càtra agentii sei, a facutu de-
claratiunea pentru poteri, cumca din
parte-si nu va admite in conferintia nici
discusiune asupr'a vrè unei autonomii si
ocupatiuni, si nici m'acar asupr'a veri ce
feliu de reforme specialii pentru Bosnia,
Bulgaria si Hertiegovina, ci tiene morti-
siu la reforme generaii, adeca la o con-
stitutiune pentru intregu Imperiulu tur-
cescu. Invederatu, dupa doctrinele ma-
giare !

Acéstã declaratiune — pe facia
vrè sè paralizeze ori-ce efeptu pacificato-
riu alu conferintiei si tôte planurile
Russiei, in care castu resbelulu russe-
turcu ar fi neevitabile.

In acéstã privintia deci missiunea si
declaratiunile lui Salisbury imparu in
contrastu cu tienut'a Turcului.

De altmintre din Berlinu prin „N.
W. Tblatt.“ inca de sambata resufise
o voce, carea voia a scii, cumca — ori
cãtu de pacifica se manifesta missiunea
diplomatulu anglu, ea totu ascunde in-
sinu-si una intriga si unu periclu intr'
atât'a, cà atientesce o îngagiare a pot-
eriloru spre i izolarea Russiei; in care
privintia in sa din partea principelu Bis-
mark sè fie primitu unu refusu respi-
catu.

Ceva asemenea trebuie sè fie fost in lu-
cru; càci totu depesiele si coresponden-
tiele de vineri si sambata din Berlinu ni
adusera curiós'a scire, cumca Edhem-pa-
sia, ambasadoiele turcescu langa curtea
de Berlinu, avendu sè plece la Constanti-

nopole unde este chiamatu ca alu duoilea
comissariu in conferintia diplomatiloru,
naintea plecãrii a cerutu o audientia la
Bismark, dar acést'a i s'a refusat, cu
cuventu cà, facia de tienut'a Turciei nu
are motivu de a-lu vedé si grai !

Turculu estfelu respinsu in Berlinu
veni apoi sè-si caute mangaiere in Viena
la dlu c. Andrassy !

Asiã stan lucrurile, pana dominec'a
trecuta s'er'a.

Intr' aceea sosira alte depesie, si se
ivira alte fecie pre scena, cari de o data
ni presentara firmentulu negru si in-
carcatu de furtuna !

„D. Z.“ din Viena publicã o tele-
grama din Berlinu, carea suna, cumca
pelegrinagiulu lui Salisbury pe la carti
are numai scopulu d'a mascã infacisiera
sa in Viena, unde densulu ar avé sè faca
d-lui Andrassy descoperiri supriindiatòrie
asupr'a intentiuniloru Russiei, descoperi-
ri cari ne-aperatu au sè fie decidietò-
rie pentru Austro-Ungaria ! Si — „P.
Lloyd“ de luni deminètia ne asecuca,
cumca totu asemenea depesia a primitu
si densulu domineca s'er'a din Viena, pre
care in sa nici m'ar fi cutesatu a o publicã
pe de plinu; càci ea prevedea intrarea
in actiune energica a Austro-Ungariei,
sè n'tielege in contra Russiei. Astfelu
resbelulu aparendu ne-evitabile !

Se intielege acuma, cà Lloydulu
d-lui Andrassy de si nu cutésa a simulã
optimismu, tetusi prin epistole, — de bu-
na sèma in Redactiune faurite, dar da-
tate din Viena si din Berlinu, si-dã tóta
trud'a de a impresciã nuorii cei grosi si
negri de pre orisonte, astfelu incercandu
si din a sa parte a contribui la masca-
rea adeverulu despre missiunea diploma-
tulu anglu. —

Nici la o curte pona acuma diplo-
matulu anglu ambulante, n'a fost primitu
cu atât'a distinctiune casi la Viena. Este
pre naturale, deca cele ce ce scriu de-
spre resultatulu colindãrii sale, vor fi
adeverate; càci stepanirea nóstra in
acestu easu trebuiã prin o astfelu de
primire sè-i indulcésca amarulu desilu-
siuniloru sale !

Vrèu adeca a scii foile, pona si cele
de comunu inspirate, cumca Lord-mar-
chisulu Salisbury ar fi aflatu pre dlu An-
drassy forte rezervatu si chiar precau-
patu de Russia, si astfelu du;a multe
frase si complimente, elu diplomatulu an-
glu, sè fie plecatu spre Italia, Florentia
si Roma, cam cu budiele inflatè.

Diplomati'a nóstra sè fie explicatu
Lordulu, càdupa-ce o data Russia nici prin

argumente politice, nici prin amenințări nu este de a se abate de la postulatele sale și anume de la planul său de o ocupație de teritoriu turcesc în tipul de garanție pentru realizarea reformelor; lucrul astfel fiind, și simpatia popoarelor standu în partea Rusiei, Austro-Ungaria nu ar putea privi o atare intervenție musculară de „casus belli,” prin urmare nici nu s'ar putea angaja la opoziție și rebelie în contra-i. —

Acum mai este curtea de Roma; dar de la aceea și mai puțin credem că poate Anglul să aștepte vr' unu angajamentu în contra Muscalului.

Și asiă, deca cele mai sus pre scurta insirate, — pre cari le amu scos ca quintesență din multe reporturi și elucubrațiuni de prin foi, — deca acelea sunt exacte și corespund adevărului măcar cât de cât, apoi misiunea Lordului mare-diplomat anglu, în locu d'a fi sguđuitu increderea Curților către Rusia și a le fi apropiatu de planurile anglice, tocmai din contra li-a constatat firmitatea — în partea Muscalului, incurajându pre acest'a, în locu să-lu descurajeze — în planurile și pornirile sale. —

Budapesta, în 29 nov. 1876.

Am reportatu în nrulu precedentu, că Direcțiunea și propriamente consiliulu administrativu alu Banței naționale din Viena a respinsu propunerile ambelor guvernuri austro-magiare pentru transformarea Banței în Banca dualistică; avemu asta dată a adauge, că votulu Direcțiunii alalta-ieri totu în unanimitate a fost aprobatu de Comitetulu său Representanțiarilor.

Intr'aceia încă de sambata foile domnilor de la putere, și mai vertosu ale magiari-lor începura a răspunde făim'a, că — *votulu Direcțiunii bancali ar fi indignatu pre MSa Imperatulu-Regu și că Guvernorele Banței b. Pipuz ar fi chiamatu la treptele Tronului, pentru de ai se respică desplacerea și disgrati'a Monarchului.* Bunele foi mergeau până a afirmă, că Pipitz și Lukam, autorii votului au să fie destituiți din posturile lor în fruntea Banței.

Atât'a ar mai trebui pentru ca abuzurile și blamările de Maiestate, mereu comise de cei de la putere, să ajungă la culme! Da, și pan'acuma s'a observatu, că acești omeni, de câte ori prin nețehnicia lor au devenitu în vr' unu greu impas, pururi au recursu la Monarchu, facendu din elu unșita și fortiandu prin vedit'a suveranității greutățile și pedecelile naturali; însă — pare-ni se că — a fost destul, și în acest'a de facia causă Monarchulu va avé și consiliari mai cu considerațiuni de respectulu detoritului neviolabilității Tronului!

* * *

De altmătre nu putem să nu notăm aici și aceea ce se mai răspandese, cumcă fiindu dominec'a trecuta presedintele Casei deputatilor din Viena Dr. *Rechbauer* în audiența la MSa tocmai pentru conflictulu între deputati și guvernul din causă proiectului de lege asupra Banței, și venindu vorb'a despre o făim'a esita, de unu ministeriu *Hohenwarth*, MSa s'ar fi pronunțatu resolutu, că — nu dorește a mai experimenta, ci „trebuie să ne dedăm cu form'a de statu de astadi!”

Noi nu credem acest'a scornitura dualistică; pentru că nu putem admite ca Monarchulu să vr'a dedă popoarele, cași tieganulu calulu, să se invetie a trși fora nutretiu —

spirituale și materiale. De altcum — mai eca și alte sciri, altfelu sunătorie:

În conflictulu estatu dincolo peste Laita într Ministeriu și partilele constituționale pentru Banc'a dualistică, lucr'a trecut'u într'o conferința foarte numeroasă în Ministeriu de desluciri foarte rezervate, din cari de a dreptulu numai atât'a se pôte înțelegi, că statoririle proiectului ambelor ministere dualistice pre cari le respinse Banc'a naționale austriacă, n'au fost definitive, ci admittendu modificatiuni esențiale din partea societății bancali; numai două ideie ca base se luaseră de nealterabili, form'a dualistică și unitatea notelor comune.

Prin aceste lamuriri nici partilele senatului imperiale din Viena nu s'a molcomitu, — cari au voru să audă de Banca dualistică; dar domni stapani ai noștri de din coci sunt chiar consternati și totu d'o data inversunati! Acest'a afa perfida procederea guvernului de dincolo, prin dechiararea că proiectulu combinatu împreună, amite modificatiuni esențiale, și dlu min. Széll alegă numai decatu la Viena pentru d'a cere satisfacțiune, de unde însă astadi să fie returnatu cu nasculu d'unu cotu, și astfel și la noi se șoptește ceva ce s'emea a crize, atâtu pentru acest'a causă, câtu și pentru credința ce totu se sustiene prin cercurile mai nalte, cumca monarch'a noastră, în caus'a orientale ar fi dejă angajatu cu muscalulu, și alu acestui angajamentu una condițiune ar fi; schimbarea sistemului de statu în monarchia!

Budapesta, în 28 nov. 1876

Atunci candu noi primirăm din Paris și publicarăm în nrulu premergatoriu (104) corespunțința despre „*perfidulu Albion*,” încă nu conșciamu nici noi, și dora nu conșciamu nici dlu corespondente, de buna s'ema iusa o. publicu alu nostru nu putea să conșcască de amănuntulu cuprinsulu depeșiei Lordului Loftus din 2 nov. prin carea descrie audiența și conversațiunea sa la Imperatorele *Alessandru* în Livadia, acia depeșia, ce mai antaiu să publicase numai într'unu scurtu extrasu și numai pentru scopulu d'a aretă respicările Tiarului în privința scopurilor și angajamentelor sale în Oriente; — astadi, candu acia depeșia intră este conșcută și candu lumea intră se pôte convulge despre aceea, cum diplomatulu anglu nici acia ocaziune în Livadia n'o potă lasă ne folosita, pentru d'a isbi în poporele din Oriente, și anume în Romania și Serbia, sentința despre „*perfidulu Albion*” apare mai de plinu justificata.

Eca cum suna pasagiulu în acia depeșia, și decă cum însasi ne parc'a anglica perfida, și descrie infami'a acțiunii sale:

„Dup' aceea eu am indegetatu la pretensiv'a tendința a Serbiei și României, d'a deveni *Regate suverane*, și am observatu Tiarului, că acest'a mesura ar fi primul pasu de dissoluțiune a Turciei în Europa. Istoria — am adausu, ni a notatu esistența unui Regatu alu Boemiei, unui Regatu alu Serbiei, unui Regatu alu Poloniei — în timpurile mai vechi; tôte au disparutu și desfacerea lor s'a causatu mai vertosu prin desbinări intestinale. Decă acum s'ar admite pretensiunile Serbiei și României, acest'a ar fi a se formă totu atâte Polonie mici, cari pre probabilmente ar degeneră în Republice, ce n'ar fi folositoare nici pentru pace, nici pentru securitatea statelor vecine.”

Judece acum totu omulu cu sentiu de omenia și dreptate, decă în acest'a spurcatura denunțare la locu pre naltu — este unu picu de dreptate și omenia; decă acest'u Lordu anglu, acest'u mare barbatu de statu, nu si cauta marimea în cea mai ordinarie perfidia! Si judece lumea nestricată, nedegenerată, de-

ca unu Imperiu, carele și-a facutu astfelu de politica de scopu și base a esistenței sale, nu merita ca să fie privitu din partea popoarelor de unu ciubu de lotri și vipere, care la o buna ocaziune, prin concurența tuturor omenilor de bine trebuie spartu și risipitu, într'u onorea și spre salvarea umanității!!

Dar stimabili lectori ai Albinei voru dori a ști acuma că: ce a respinsu Imperatul *Alessandru* la perfidele observațiuni a reprezentatului Marei-Britanie?

Apoi eca ce a respinsu întieptulu Imperatu:

„Nici că e vorb'a d'a face din Serbia și Romania Regate. A face asiă ceva (ar fi o nebunia (une sottise).” —

Ei, vedeti; și totuși — eca ce scrie între altele, unu corespondente alui „P. Lloyd” din Kisenef, în nrulu de alalta-ieri, domineca:

„În contradicere cu tôte scirile de altu cuprinsu, potu să vi reportu autenticamente, că — esiste unu tractatu de alianță între Romania și Russia. Prin acel'a României se garantează o estindere a teritoriului său și Suveranitatea. Germania, precum se dice a fost medilocitória la acest'a inveniela. Romanii nu puțin se mandrescu pentru acest'a rolă ce li se atribue... Pre cum se vorbește printre oficialii russi, armata românească se va subordina supremei comande muscale. Aceste dile s'a transportatu pe aici o sumă însemnată de bani în aur spre Bucuresci.”

Nota bine: cităm acestea curatu numai pentru ca publiculu nostru să veda, cum se interesă și cum judeca lumea despre Romania și despre Romani. —

Budapesta, în 29 nov. —

„Ce vr'e Muscalulu? Că dora nu trăim în timpuri barbare! — Astadi legile umanitarii regulăza pre popora.”

Astfelu suna nota, pre care o canta pe tôte strunele domniilor nostri austro-magiari. Dar ei au uitatu că, pre ei în intru, în casa lor, în Monarch'a abisburgică nu i regulăza legile umanitarii, ci — orgoliulu și nesatiulu patimei lor selbatace!

De câte ori noi am strigatu domnilor magiari de diece ani: Nu faceti legi nedrepte, barbare pentru popore; nu urmatu o politica tirana și nedreptă facia de poporele din țiera; căci prin acest'a în două direcțiuni pecatuți de mörte chiar în contra patrii, Tronului și interesului domniei vöstre; o data prin esemplulu vöstru de nedreptate și barbaria îndreptându pre vecinii vöstri mai poterici la asemenea portare facia de voi; și a două, de aceea căci prin pasirea vöstra pecatosa temindu anim'a poporelor și facendu necasitoria pentru eventual'a nedreptate și brutalitate a strainului, îndreptata și contra vöstra. Acum domni magiari gaste fruptele peccatorilor lor comise oblu în contra noastră de 10, 20 și 60 de ani. Ce să li facemu noi! Potemu noi să luăm în nume de reu naterei, că — unde se s'emea spini, produce spini, și unde se s'emea veninu, produce veninu, și că — decă atari semenature se cultiva și uda diu'a noptea sistematecamente, ele producu și spini și veninu în diecitu și insutitu mai multa și de câtu ce s'au semenatu!

BURS'A, pe temelulu alamaților politice din dilele trecute, și si-a perditu totu cumpetulu.

Creditulu austr. cadu la 137; celu ungurescu la 104; rent'a în arg. 65; cea în hărt. 61; agiulu arg. 114; galbinii 6.06; napoleonarii 10.16. —

Diet'a Ungariei.

dupa triste impresiuni ce ni fece conștientmente dela 1881 încôci, prin legile create de ea si prin control'a ce o esereciã asupra essecutãrii acelorã de câtra guvernii si organele acestui'a, — cine nu scie, câtu de pucinu ne mai incaldiesce si interesãza — pre noi cei de la „Albina,” si pre natiunea romana peste totu ! Cu unu cuventu, noi nu mai conșcemu sub santulu sôre unu sufletu curatu si luminatu, carele sê mai nutresca câtu de pucinu bine pentru poporu, pentru naintarea scopurilor morali si materiali ale acestui'a — de la Diet'a magiara, cum se compune si conduce ea astadi de domnii magiari de la potere.

Si totusi candu si candu lãamu notiãa despre unele aparitiuni din acêsta corporatiune, de care la inceputu noi si cu tôte pofôrele ni legãremu atãte bune sperãntie, cari in scurtu timpu fusera atãtu de reu insielate; luãmu notiãa — doare — puuriã numai pentru de a comprobã prin acelea de nou era si era, cumcã — am avutu dreptu candu am disu despre ea : „Aminu !” „Nu e sperãntia in boieri si intru acesti fii ai ômeniloru !”

Septeman'a trecuta, domnii deputati Borlea si G. Popu, aceste demne remasitãe ale partitei nationale opositionale de o denoãia si redicãra poteric'a vóce, pentru ca facia de efrontile si frivolele btrãiri in lume a foiloru domnesci, cum cã — *la noi in tiãra sub legãlatiunea si guvernãrea geniului natiunei magiãre — inflôre libertatea driptãtea, cultura bunãstãrea si multãmirea tuturor,* — sê descopere adevãrulu carele este tocmai contrariulu si carele in privintã scopurilor morali rationali de statu, ni arãta patri'a tocmai alãtura cu Turciã si pre domnii, nostri prin legile, principiile, tóta portãrea lorã facia de pópõra — tocmai frãti genuini cu basii si chiar cu basibozucii turcesci.

Citãsea publiculu celu mare cu buna luare a minte discursurile numitiloru domni, pre cari le publicãmu aci numai decãtu; iãe in consideratiune cã — nu s'a aflãtu in multime unulu sê li contradicã, între deputatii romani, cei 7—8 mameluci, anãsi prin favôrea guvernului, pentru scopulu d'ã paralizã vocea si influintã natiunei romãne, n'a cutesatu unulu a se sculã si a negã adevãrulu celoru espuse si a aperiã pre guvernii, — si numai de câtu va pricepe cã — unde dojã ne aflãmu alunecãti pre planulu inclinatã spre pre-pãste !

Dlu deputatu Sigism. Borlea

in sãdintã a d. joi 23 nov. a. c. in Ca s'a deputatiloru Dietei unguresci, la desbaterea generale asupr'a bugetului pre 1877, s'a rostitu asiã :

Onorabila Casa ! Cu ocaziunea candu asta vãra s'a desbatutu proiectulu de lege pentru regulãrea unoru Municipia din tiãra, eu m'am enunãiatu cã : *nu primescu acelu proiectu de lege, dar nici nu-mi motivezu acestu votu ; am motivãtu inãsa, cã — pentru ce nu aflãmu de lipsa a-mi motivã votulu respingãtoriu. Astadi — nici atãt'a nu voiã face ; de ôra-ce imprejurãrile sunt totu acelea, neschimbãte, si asiã nu tiãnu nici de lipsa, nici folositoriu, cã sê mai spunu, de ce nu-mi motivezu respingãrea ; cãci pre acestu timpu de geru, n'ãsi dorã, cã dlu primu-ministru din motivele mele sê-si facã — de nu tocmai blãna, (bunda,) celu pucinu mantãua, cu care sê se scutãscã in contra ventului de mãdia-nópte ce bate de câtra Viena. Prin urmare dechiãru simplu, cã nu primescu acestu bugetu nici peste totu, nici inspecialã. Totusi nu potã a nu face cãte-va pucine si aã offensive reflexiuni asupr'a unoru aduse de dlu min. alu finãntielorã.*

S'a laudãtu dlu Min. cã in alu treilea patrãriu alu anului curente incassãndu cam 23 de millioãs din dãrile directe, cu 6, resp.

cu 4 millioãs a incassãtu nai multu decãtu in acelasã patrãriu alu anului trecut, — de aci apoi a argumentãtu cã, relatiunile finãntiale ale tiãrii si poterea contributivã a poporului s'au îndreptãtu, in pozitãu spre nai bine.

E dreptu, cã decã astfelu pucinu intrebãrea si apoi renãncãtu astfelu pre supã faciã ei, lucrulu in pãre a si asiã cum deduce dlu Ministru ; dar decã vomu petrunde mai afundãtu cu criticã, atunci mi se impãre cã ar estã contrariulu ! Eu ciedu cã trebuiã sê se spura : câtu din acele millioãs si arãme din acelu plusu s'au incassãtu prin procedura ordinãria — fora essecutiune ? câtu prin essecutiune dupã lege ? si câtu in fine prin essecutiune nelegale, prin medilóce vatãmãtorie de lege ? Prin aceste date s'ar lamuri, cã relatiunile între frãntia si poterea de contributiune a poporului — nu s'au îndreptãtu, ci inãsa au scãpatãtu fôrte.

Eu sum convinsu, cã pré pucini ômeni sunt in tiãra, cãtoru sê nu se fie intãplatu cã une cri sê fie fortãtiã, sêu sê nu li, se fie incercãta fortãrea prin essecutiune pentru o dare sêu taxa cu carea nu detoriãu dupã lege. Asi potã provocã la persône din acêsta adunãre, dar de ôra-ce plansorile s'au facutu afãra in coridoru, voiã atinge nu mai atãt'a, cã unu d. deputatu din partiã guvernului, — pre carele decã chiar s'ar cere, sum gal'a a-lu si numi, cã sê nu mi se arunce cã spunu fãtãla, — acelu d. deputatu povestãã, cum de o essecutiune fortãta pentru o suma de cãteva mii florini contributiune, pre care dejã o solvise, numai prin opunerea fisica a ingrigitorului seu a potutu scãpã sê n'o platãscã si a dou'a ôra. Intẽplãndu-se cã acelu d. sê fie baronu, nu i s'a intẽplatu pentru acea resistãntia fisica nici unu reu ; dar vai de elu erã, decã erã omu seracu ; cãci asiã este usulu la noi. — In contra jigórei, decã ea este dtpã lege, n'ai ce face ; cãci legeã e lege, apoi fie ea mãcar tirãna si nedreptã ; dar la nime nu se 'ngrigesce de lege la essecutiunea dãrilor. Asta este la noi traditionalu ! Er decã cineva aici vine cu descoperãrea farãdelegiloru, mãcar de si si ele cri ce sãpte positive, decã ele guvernului nu vinu la scotãla, numai de câtu ele se negã si prin foi se btrãia in lume cã — prin informatiuni sigure s'a doveditu ne adevãrate !

Dar indesiertu ; astadi nu mai sãunge facia de date positive — a se provocã la „fontani sigure” si a negã, ci trebue sê spunem, ce felu sunt acele fontani, pentru cã lumea sê li jótã apretãtu valórea. Deci eu, pentru cã sê nu mi se trãga la indoiãla datele, me voiã provocã la iesãã domni Ministri de la firãntie si justitiã — intr' unu casu nu a vre-unui Romanu, ci a unui magiãru originale cu numele *Brady L.* carele prin petitiune cãtra atãrãsele Ministerie, cu date positive au doveditu plãngãndu-se, cã cu fôrãta essecutiune si s'a luatãtu in celu mai nelegãritu modu o dare cu carea altulu detoriã, si indesiertu a cerutu satisfãctiune ! Bietulu omu intru inceputu erã sê apuce pucãã spre a se aperiã de jãfuitã hotãresca, dar apoi s'a scotãtu, cã prin acêst'a cãtra jãfuitã va nai fi si arãstatu si condãmnãtu la pedepsã ! Si asiã a apucãtu caleã plansoriloru, a cerutu si ministãrului de justitiã sperãntã de astfelu de jãfuitã hotãresci si satisfãctiunea cuvenitã ; — pace buna nici unu respunsu ! — Am chiar si eu o asemenea plansóre de mai multi ani la Ministeriulu de frãntia, fora nici unu rezultãtu ! Si totusi dlu Min. de intere ieri in respunsulu seu la intẽpelãtiunea mea reflectã, cã astfelu de plansori nu sunt la locul lorã aici in acêsta Casa, ci trebue facute pe caleã legii la Ministeriele concernãti. Dar — bine, éta plansorile se facu la Ministerie si de acolo cu anii nici respunsu nu se dã ! Acum — de la Ministerie lu capãtãnu nici unu respunsu, la Dieta — nu sunt la locul stãri plansori ; ei bine : sãrãcti-mi cãvóste, regu ve, in cãtro sê

re nai intãrcemã, la cine sê mai recurgemã, unde este in tiãra acelu foru, la care sê aflãmu scutire in contra nelegãritiloru si vecsãtiuniloru ce ni facu organele stãpanirii ?

Si pentru de a-mi mai justifiã enunãtiãtu de mai susu, mi-permitu a mai adũte unu casu din Brasiovu, ce s'a intẽplatu acũ cãte va lunã. Pentru o dare de 3 fl, essecutórele a cercetãtu pre gradinariulu unã advocãtu si gasindu numai pre muierea sa acãsa, acêst'a i-a solvãtu 2 fl ; mai multu ne-avendu, a rogãtu sê astepte ; dar essecutórele, cãrui nu i estã diurn'a din atãt'a, voiã sê secestrãre ceva la casa si se apucã de unu stãiu ; muierea vrendu a impededã secestrãrea s'a aruncãtu pe strãiu, ér essecutórele asiã a isbit'õ de o mãsa, in cãtu — fiindu ea insãrcinãta a abordãtu, si in 24 de ôre a moritu si ea si copilulu ! Vetã negã si acêst'a — din fontana si gura ; dar eu avisezu la tribunalu, unde actele vorbescu. —

On. Casa, decã prin astfelu de procedura se incãsãza dareã, atunci nu me miru, cã s'a incassãtu estã timpu mai multu cã anu si decã si mai de parte vomu urmã astfelu, cã in casu de Petru n'ar avã sê platãscã dareã atunci s'o essecutãmu de la vecinulu seu. Inãsa astfelu pãsãndu, in celãlaltu anu nu va avã nici Petru nici Pavelu, si apoi — *quod tunc ?* Este pré naturalu, cã basibozucii prin sãtele ocupãte de ei in Serbia, in timpu de 24 de ôre au adunãtu multu mai multu jãfu, decãtu guvernulu tierii contributiune legale in 3 ani de dile ; inãsa apoi nici n'a mai remãsu !

Asiã nu merge, si de aceea nu votezu bugetulu. —

Discursulu.

Dlu deputatu nationale *Georgiu Popu*, tiãntu in sãdintã a din 24 nov. a. c. a camerei deputatiloru Ungariei.

Onorabile camera ! Nu voiãscu a mees-tinde asuprã vorbirei de ieri a dlu ministru de finãntie, ce a durãtu doue ôre si diumetate; pentru cã argumentele pronunãiate in aceea, am avutu ocaziune a le audã acuma a cincã ôra, si anume pe timpul candu dlu ministru erã tãfãntãle comisãunei finãntãrie ; si chiar cã min. de finãntie dsa ni le rostescã a dou'a ôra ; dar ne maginescu cã face numai unele observãtiuni la afirmãtiunea dlu ministru, cã guvernulu cãta nisuntã si a datu, pentru de a veni intr'ãjutoriu cetãtãeniloru, ce platãscu contributiune. O fi cu acêst'a fiindu convinsu, cã cãstãnea nai alesu in timpulã presãnte este de mai inșãrcinãte.

Dlu ministru de finãntia intrebãndu-se cã intãu ce stã desvóltãrea sorgintiloru de contributiune ? a respunsu cã constã, intru sprãngãnea intereselor cetãtãeniloru contribuãbili la creããrea medilócelorã trebuitãose pentru desvóltãrea spirituale si materiale a acestora, etc. Ei bine acêst'a recunoscu si eu ; ce inãsa a facutu guvernulu pentru sãjungeã atãnsulu scopu ? Eu asiã sum convinsu, cã n'a facutu nimica, ba a facutu *chiar contrariulu*. Dlu ministru amintãndu urcãrea contributiunei dice : „aceia, cari ne acusa cumcã numai prin urcãrea contributiunei si anume celei directe, am nisuitu a ameliorã stãrea finãntãria, perdu din vedere cã reulu este iminentã, si noi amã recurusu dupã ajutoriu acolo, unde l'am aflãtu cu mai mare securitate.” Sê me iertã dlu ministru, cã trebue sê i spunu, cumcã prin enunãtiãtiunea citãta, dnt'ã sa primesce sentintã atãtu de periculósa si de multu condãmnãta a iesutiloru : „*scopulã sanetifiãca midilócele.*”

Dlu ministru mai departe in vorbireã sa ne dã de scire, cã guvernulu in venãteriu are intentiunea a propune urcãrea si a contributiunei indirecte. Dsa precum se vede nu tiãne contu de aceã imprejurãre, cã contributiunea pãna acuma apãsa intr' atãt'a pe cetãtãeni, in-cãtu urcãrile mai departe a dãrei, considerãndu cã consumã dejã capitalulu, ar fi o crimã contra bunãstãrei patriei. Eu din aceste

motive, si pentru că guvernul nu tinde a-si implini promisiunea data pentru imbunatatirea finantierelor țierei, si pentru că nu potu recunoșce, că mijlocele propuse de guvern ar ajutara câtu de putinu la sarcin'a contributorilor, ba din contra acelea tindu la latirea proletariului, — nu primescu proiectulu de lege prezentatu de guvern pentru bugetulu statului.

Considerandu timpul inaintatu si debaterile lungi, ce s'au facutu obiectului de sub discutie, cu bunavointi'a on. camere voiu numai pe scurtu a-mi motivá votulu. Pasescu la acést'a cu tota francheti'a, tienendu la assioma, „clara pacta, boni amici.“

Desbaterile de pana acum, on. Camera, s'au intorsu pe lenga doue cestiuni mai vertosu, pe lenga starea finantiere si pe lenga politic'a esterna a Monarchiei, si eu aflu acést'a forte naturale, pentru că ambele cestiuni atingu cele mai vitale interese ale statului, atingu chiar existinta țierei. Eu insa, on. Camera, sum pre deplinu convinsu, că numai asiá potemu avé politica buna finantiarie, si numai atunci potemu face buna politica esterna, daca inainte de tóte vomu urmá o politica sanetosa interna.

Cu permisiunea dvóstre dara intreprindu a examina politic'a guvernului interna, si mai alesu politic'a, ce guvernulu actualu o urmaresce facia de Romani, facia de aliatii cei mai naturali ai natiunei magiare.

Afara de dlu deputatu Rogalyi, nime n'a aflatu cu cale nici a minti macaru acést'a politica, si dsa numai pe scurtu si in urmatoriulu modu o atinse: „vorbescu ceva si despre elementele heterogene, dar nu voiescu a face multa explicatiune; voiescu numai a ve face, atenti, că acestea elemente voru veni odata la acelu cugetu, la care a venitu asinulu lui Esopu: „*Quid mea refert, cui serviam, clittallas dum portem meas?*“ Atát'a si intr' acestu modu ati binevoitu a ve pronuncia si asupr'a nationalitatiloru! Eu tienu chiar contrariulu de cea-ce dice dlu deputatu Rogalyi; eu aflu de trebuinciosu, ca se ne chiarificamu si in acést'a cestiune câtu mai bine. Eu deci, cu permisiunea on. camere, me voiu pronuncia si in acést'a privintia, si inainte de tóte voindu a examina politic'a interna a guvernului, voiu reflectá prima data la politic'a de instructiune.

Sum de acea convingere, si credu că Dvóstra inca consimtitu cu mine, că acelu cetatianu si-póte aperi patri'a mai cu efectu, carele a ajunsu la unu gradu óre care de sciintia si cultura. Ei bine se vedema ce a facutu guvernulu in acést'a privintia? Articuli de lege XXXVIII si XLIV din 1868 impun guvernului espresu detorintá ca se se ingrigesca de infintierea si sustienerea instituteloru de invetiamentu in numeru satisfacatoriu si pentru nationalitatele ne-magiare. Dupa cum sciú eu, si precum trebuie se sciti si Dvóstre, guvernulu nu numai că n'a facutu nimic pentru anuntulu scopu, dar elu nici nu póte se aibe macaru intentiunea de a face ceva pe viitoriu. Si éca cum nu. Douedieci de preparandii sunt sustinute in patria prin statu cu limbá de propunere esclusiv magiara. Eu asi aflá eu scopu, ca in tienaturile locuite de Romani, precum la preparandiile din Deva, Aradu, Sigetu, Zelahu, se se tiená cursu paralelu si in limba romana. Dar cum s'a intemplat? In Deva la inceputu s'au tienutu prelectiuni si in limba romana; guvernulu insa a sistatu acést'a si unu membru alu comisiunei finantiarie se pronucia mai dilele trecute, că elu nu va votá nici unu cruceriu pentru acea preparandia, pentrucá este unu cuibu periculosu! Si in ce se prinde acelu pericolu? Intru acea că, unu profesore a avutu temeritatea d'a propune studentiloru, cari in maioritate preponderante sunt Romani, a li propune in limb'e romana; si dlu ministru alu cultelor, in locu se vré aperi acelu institutu si pre acelu profesore, a promisú că va face elu ordine prin o dispusetiune ministeriale.

Daca voimu a fi justu, ar trebui se luamu in consideratiune, că noi Romani contribuim statului cu sangele si averea nóstra, si prin urmare pretindemu cu totu dreptulu ca statulu se se ingrigesca si de ale nóstre mijloce culturale, —

S'a intemplatu mi departe la Universitatea din Clusiu, că profesorele pentru limb'a si literatur'a romana s'a servitu la propunerea studiului seu, fiindu-i ascultatorii romani, de limb'a acestora, si de locu acelu profesore fu atacatu de press'a magiara din Transilvania, fu denunciatu guvernului, si i se periclitá chiar postulu! Si pentrucá seilustresu lucrulu-adaugu că s'a mai intemplat chiar din partea acestei onorabile camere, de s'a detrasu unu ajutoriu de statu de 4000 fl. dala unu institutu romanu, dela gimnasiulu din Brasiovu unu ajutoriu, ce pona si guvernulu absolutisticu i-lu intindea. Acestea tóte sunt effusulu situatiunei de astadi, si se velu a fi urmite forte sistematice, căci la ministeriulu cultelor nu suntemu reprezentati nici macar prin unu bietu adjunctu onorariu de conceptu. —

Trecu la justitia. Cu ocaziunea organizárei tribunaleloru s'a denumitu dintre Romani conformu prescripțelor legei, unu numeru óre care de judecatori si presiedinti. S'au asieliatu unele tribunale si in locuri romanesce. Si ce se intempla mai apoi? La reducerile ce urmara, tóte tribunalele asiediate intre Romani s'au cassatu, presiedintii si judecatorii romani mare parte fusera pensionati in etatea loru cea mai laboriosa; cei putini remasi fusera resfirati prin tóta lumea, ca jidovii dupa risipirea Ierusalimului, éra in loculu acelor Romani fusera denumiti Magiari, cari nici nu pricepu limb'a poporului, si cari prin dragomani (tolmáci) in lips'a acestora — cu intrevenirea haiduciloru administredia justitia! — Este lucru evidentu Dloru, că tóte acestea se facu numai in detrimentulu poporului romanu si alu justitiei. Cu dorere trebuie se marturisescu, — si acést'a o facu cu tóta francheti'a, cumcă pentru noi Romani starea de astadi este identica cu cea de sub absolutismulu nemtiescu candu judecatoriulu nemtiescu si facia de dvóstra dicea cátra „amtsdienerulu“ seu; „was sagt er“? Apoi pentru noi e totu un'a, ori intréba judecatoriulu de amtsdiener: „was sagt er?“ ori intréba de haiducu: „mit moni?“ (Contradiceri din mai multe párti.) Me rogu de iertare; eu aflu asemenarea de totu potrivita. Precum diseiu cei mai multi judecatori s'au pensionatu, s'au asiediatu intr'o stare forte potrivita pentru de a poté medita asupr'a sortiei meriteloru castigat cu serviciile de cortesiri, ce au facutu pentru stepanire.

„Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen!“ Numai câtu multi judecatori au ajunsu in acést'a stare fara a-o fi meritatu! —

Ce s'a intemplat cu posturile devenite prin mórté in vacantia dupa Romani? Nici la unulu dintre acelea nu s'au mai pusú érași Romanu. Fericitului Em. Gojdu, Br. Popu, Alduleanu, Serbu, Mihalyi, etc. n'au mai urmatu Romani, ci Magiari. Eta cum stámu astadi: intre douedieci de judecatori la cassatiune, avemu unu singure jude romanu; (intrerumperi: e destulu acela! Borlea striga: ba e prea multu. Alungati-lu si pe acela!) intre 50 la inalt'a curte de justitia avemu doui; intre 148 judecatori la ambele table regesci avemu 7 insi. Mai avemu la tribunale doui presiedinti; unulu este intre Secui, calaltu se afla esilatu pe puste Ungariei in orasiulu Karczag. Acolo potu face forte bune servicie poporului romanu si intereselor justitiei cu conostintiele limbei romane. (Strigari din mai multe párti: forte bine!) Dvóstra diceti că asiá e bine, eu sustienu contrariulu.

In fine revenu la politic'a interna. Daca dlu ministru de interne si-au propusu a scóte pe Romani din tóte carierele publice, atunci dsa intr'adeveru si-au ajunsu scopulu; căci daca privesce in partea acést'a a came-

rei, abia afla 2—3 deputati nationali. Cailalti, — si intre ei pona si acelu deputatu a fostu necesitatu a-si parasi loculu, carele avea, chiamarea pentru ro' a conducatoriu intre noi, si carele prin sciintia si talentulu seu potea contribui mai multu pentru impacarea natiunei romane cu cea magiara, pe bas'a deplinei egalitati de dreptu, — dicu si acela a fostu necesitatu a-si depune mandatulu, cu acea declaratiune cátra alegatori sei: *ca aici in acestu parlamentu nu-i mai pote represintá cu conscientiositate.* (Intrerumperi: Cine e acela? — Borlea striga: *Alessandru Mocioni!*)

A fostu aici si unu altu barbatu, carele fu espusu la atacuri si insulte continue, numai pentru că a enumeratu suferintiele natiunei sale si n'a sprigitu tendintia imorare a guvernului. Ve potu insa afidá, că dvóstra sunteti in mare rotacire facia de acelu barbatu, căci eu i cunoscú indemnul lui patrioticu si intentiunile-i salutari pentru poporulu romanu si patri'a comuna. Si cestu barbatu cu tóta puterea guvernului si prin tóte mijlocele nemorale fu impeditu mai intrá in acestu parlamentu.

Si pana candu astmodu Romani activi se scotu din parlamentu, de alta parte guvernulu prin lege se nisuesce a constringe pe passivistii din Transilvania, ca se intre in parlamentu. —

In municipie inca si-a ajunsu scopulu pre deplinu dlu ministru de interne, cu esecutarea si aplicarea conscientiosa a renumitei legi, poreclita in tóta Europa de cea mai liberala, adusa pentru egala indreptare a nationalitatiloru nemagiare, — aplicandu mortisú espresiunea fatale a acesteia: „*la letóségig*“, „dupa putintia“, astfelu in câtu in tóta țiera n'avemu nici macar unu comite supremu romanu. (Strigari: dar Manu ce-i?) Manu nu voiesce se fia privitu de Romanu. (— Firesce, pentru ca se nu fie si elu tramisu pe urm'a celoralati! *Rad.*)

Nici macaru unu vice-comite romanu, in tóta țiera, desl — precum se vede, ar fi lipsa, căci ministrulu de interne este necesitatu a dá si câte doue comitate curatu romane pe man'a unui comite magiaru, carele apoi functionéza intr'unu comitatu ca comite supremu in altulu că comisariu regescu; macar că dlu ministru de interne credu că s'a potutu convinge cum atátu in acestu parlamentu, câtu si afara prin tóta țiera, noi Romani avemu destui barbati probati, inteligenti si capaci d'a implini cu demnitate atari oficie; diatré cari unoru, cari se afla in acést'a casa, din a mea parte nu potu a nu li imputá că, facia de o astfelu de procedura a guvernului ei totu mai remanu la spatele ministrului, si totu la mai ajuta cu votulu loru intru guvernarea sa fatale!

Oficiantii subalterni de prin comitate, — si acesti'a forte pucini la numeru, — numai ei sunt in stare a spune, cu cáta abnegare de sine mai potu esiste, si la câte vecsatiuni sunt espusi. —

Trecu acum pentru a caracterisá putieniu situatiunea Romaniloru din Transilvania, condamnati la passivitate absoluta. Eu am observatu unele simptome din acea parte, dupa cari par' că Romani ar fi plecati a parasi passivitatea, daca nu ar fi impediti prin censulu feudale electorale din 1848, carele, precum se esprimase secretariulu de statu hr. Gabrielu Kemény, conducetoriulu in presinte alu destineloru Transilvaniei, — este indreptatu de a dreptulu in contra Romaniloru. Acestu censu face imposibile participarea Romaniloru la legislatiune, nepotendu fi reprezentati dupa echitate si dreptate; si asiá abtinenendu-se cu totul, marea maioritate a Transilvaniei astadi este reprezentate prin mandate castigate pe calea demoralisatiunei si coruptiunei.

Dlu ministru de interne prin proiectulu seu devenitu lege pentru arondarea municipii-

loru, i-a succesu a nimici cu totul unele comitate, in cari Romanii formau maiertatea locuitorilor. Astfeliu dlui ministru de interne daca a avutu intentiunea de esterminare a Romanilor din viati'a publica de statu, apoi si-a ajuns pe deplin si pote fi multumitu. Este in sa alta intrebare, aceea: daca si respectivii voru fi multumiti? daca tote abestea s'au facutu intru interesulu tieiei? Recomendu dlui ministru se mediteie asupr'a acestei teme, si se-si impaciuiesca consciinti'a, daca va fi in stare — pentru acesta.

Resumandu cele dise, viu la conclusiunea, ca politic'a interna a guvernului este forte rea si grosita, si mai alesu pentru noi Romanii sugrumatori'a; prin urmare me simtiescu indreptatitu a declara aici in parlamentu, precum au dechiaratu acesta de curendu deputatii negermani in parlamentulu din Viena, ca — daca totu astfeliu se va urma si pe venitoriu, atunci noi suntemu condamnati a purta numai sarcinele statului magiaru, tocmai precum din colo de Laita, cei ce nu apartiau nationalitatei germane sunt osanditi a purta sarcinele pentru Germani. [Sgomotu.] Astfeliu fiindu dloru, se nu ve minati daca astadi magiarii n'au pre nimene aliatu in tota Europa! Romania, care prin situatiunea ei geografica si etnografica ar fi unic'a aliata naturale a Ungariei, de nu me insielu judecandu dupa semnele din afara, va fi necesitata a se arunca in braciile inamicului comunu. Pre acesta cale Romania si pote ascuru pre unu timpu ore care viet'a; dar se vi insemnati bine, dloru ca dupa caderea seu nimicirea Romaniei, rondulu vine la noi. (Lumea tiene, si chiar magiarii, pre cum vedemu din avercolirile lor — se temu, ca ei mai antai de catu Romanii voru ave se sorba amara zama! Red.)

Romanii si Magiarii, precum sum convinsu in profundulu animei mele, au aceleasi comune interese bitali, si prin urmare ei ar fi naturalmente avisati la spriginire reciproca. Daca ei nu voru cunoesce acoste de timpuriu atunci nu mai pote fi scapare pentru ei in midiloculu valurilor panslavistice si pangermane, ce ne amenintia pre unii si pre altii (Iosifu Madarasz intrerumpe dicendu: nu at'a lucrulu asi'a!) Mi se raspunde ca lucrulu nu sta asi'a; eu asi doru pre multu ca se fia altmintreli'a, se stee mai bine.

On. Camera! Inainte de ce mi-asiu termina acestu cuventu, mi permitu a indrepta o rogare sincera — nu catra guvernulu, caci n'am incredere in elu, ci catra on. Camera, si astfeliu catra natiunea magiara, Politic'a de magiariesare se urmeza de multu timpu, de 60 ani, cu tenacitate mai multa ori mai putiena; de 16 ani in sa cu tota forti'a, prin tote midiloele, acestu scopu se sacrific'a tote, totu ce avemu. Si, dloru, ore ce este rezultatulu? Nimic'a. Noi Romanii, on camera, mosteni pe acestu pamentu de 2000 ani, precum atunci asi'a si astadi suntemu totu Romani. Purcedendu din acestea verogu: faceti dreptate si nationalitatiloru nemagiare! Prin egalitate deplina si libertate adeverata, ne potemu intari cu totii moralmente si materialmente; apoi numai astfeliu vomu pote solidarizesse la orice periculu, care ar veni se ni sugruma libertatile si se desfaca patri'a nostra, comuna.

Astadi in sa tote se urmarescu in contra acestu scopu; — dorint'a mea este numai dorint'a, si pentru acestu motivu, ne-avendu eu incredere in guvernulu dechiaru incaodata, ca nu primescu si nu votezu bugetu de feliu! —

Eca si de la poloni o voce simpateca pentru slavii din Oriente!

Studentii poloni de la Universitatea Vienese, fiindu provocati de comilitorii loru slavi din Viena si din Zagrabia, ca se-si impreune cu ei vocea pentru de a protesta in contra manifestatiuniloru magiare turcofile, au respunsu printr'o adre-

sa, carea cuprinde unele puncte, demne de tota reconosciuti'a.

Ei dica, ca li pare rea de pornirea studentiloru magiari — in contra aspiratiuniloru nobile de emancipare a poporeloru crestine slave din Tarcia, apoi adaugu:

„D'ieu bunulu se binecuvinte armile ce s'au pusu in servitiulu unei cause drepte, si se des biruintia fratiloru nostri slavi!“

Nici ca asta esportatiune n'au pre facutu vr'o data Poloni, cari alta data mergeau pona a si nega ca ar fi slavi!

Dar cu tote acestea studentii poloni recusara a-si impreuna activitatea cu comilitorii loru slavi — in privint'a luptei din Oriente; pentru ca „Serbia are unu aliatu, carele apesa pre poporulu polonu cu mxe potere; carele vre se nimicisca religiunea si limb'a poloniloru; carele nega principiile de libertate si civilizatiune, si derima traditiunile si sentiurile create de gloriosii predecesori ai poporului polonu!“

O enunciatune acesta atatu de grave in contra Russului, casi in contra Magiarului; o enunciatune ce areta, ca Magiarulu astadi de ja si de Poloni este desavatu si isolatu. —

Societatea academica romana,

(Urmare.)

I. Pentru studiulu apelor minerali d'in 15 fontane se ceru:

A. Operatiuni de procedere de essecutatu la isvoru, (la facia locului):

1. Prinderea gazelor libere, cari se degagia d'iu fontana, (in flacone seu tuburi inchise prin chalumeaux,) in numeru de 2—4.

2. Receptiunea apoi pentru determinarea acidului carbonicu liberu si semiliberu; si ale loru combinatiuni dupa metodu lui Recenius.

3. Recaptiunea apelor minerali pentru determinarea corpurilor fise, organice si anorganice.

4. Determinarea cantitativa a acidului sulfhidricu, liberu si dissolutu; in casulu candu s'a constatat calitativu, presentia lui.

5. Determinarea sulfo-metaleloru la facia locului prin gazometria.

6. Determinarea sulfidiloru.

7. Determinarea corpurilor organice volatili (dupo Bunsen).

8. Determinarea seu prinderea apoi dupo Bunsen, in flacone, cu a noniacu, chloru calcium, seu chloru-baryam.

9. Presentia combinatiuniloru de protosidi de feru, cari trebe determinate volumetric la facia locului prin hypermanganatu de potassa.

10. Determinarea temperaturii in doue diferite periode si de trei ori pe di.

11. Idem temperaturii esteriore.

12. Idem proprietatiloru fysice.

13. Determinarea proprietatiloru chimice.

14. Analisea calitativa a corpurilor gaze, a corpurilor organice volatili si nevolatili si a corpurilor anorganice fise.

15. Remasiti'a corpurilor fise trebe determinata dupa metodu lui Bunsen (Roscae).

16. Receptiunea si analisea sedimentului fontanei.

B. Operatiuni si procederi de essecutatu in laboratoriu:

1. Determinarea pondului specificu.

2. Determinarea iodului, bromului, chlorului pre cale volumetrica.

3. Determinarea gazelor hydro-carburice, sulfhidrice, a azotului, hydrogenului, acidulu carbonicu si ossigenului, prin metodu gazometricu alu lui Bunsen.

4. Determinarea acidulu sulfuricu si acidulu silicicu pre cale ponderabile.

5. Determinarea combinatiuniloru de feru pre cale volumetrica.

6. Determinarea basiloru alcaliloru de pamentu si a causticelor spectroscopice, seu pre cale preponderabile, seu ca a alcaliloru fise, prin volumetrica.

7. Determinarea metaleloru dupa metodu lui Bunsen.

8. Idem acidelor organice seu anorganice dupo Fresenius.

9. Determinarea si calculu cantitatiloru in totale alu corpurilor fise.

10. Calculele datelor cantitative ale corpuriloru in parte si ale corpuriloru necombinate, in cifre originali.

11. Calculu cantitativu alu datelor obtinute din corpurile combinate.

12. Calculu gazelor obtinute, atatu alu celoru libere, catu si alu celoru combinate seu semicombinate.

13. Calcululu corpuriloru fise si alu acidelor cum si alu gazelor in compositiune, dupa cum se adu continute in apa, scotitu din 100°, seu din 1000° parti apa, seu de una oca.

14. Studiulu terenului seu geologi'a fontanei.

15. Flor'a impregiurulu fontanei.

16. Istoriculu. —

IV. Premie Naturellu,

d'in seri'a A, pentru opere publicate,

Conformu decisiunei Societatei Academice din sesiunea annului 1876, se punu in cunescinti'a publicului urmatoriele dispositiuni din codicile repositului intru fericire C, Naturellu Herdescu:

B. Premie pentru opere publicate.

In totu annulu Societatea Academica Romana va ave a premia, din veniturile fondului Naturellu, carte tiparita originale, in limb'a romana, care se va socoti de cotra Societate ca cea mai buna publicatiune aparuta in cursulu anului. Aceste premie voru fi de doue specie:

1. In trei anni consecutivi, d'a rondulu, se va decerne cate unu premiu de patru mii lei, (4000 l. n.) la cea mai buna carte aparuta in cursulu annului espiratu;

2. Era in alu patrutea annu, se va decerne unu premiu fissu de lei noii 12000, carele se va numi „Marele Premiu Naturellu“, operei care va fi judecata ca publicatiunea de capetenia ce va fi aparutu in cursulu celoru patru ani precedenti. Acestu premiu nu se va pote decerne unei lucrari care va fi obtinutu de ja unulu din premiele anuale, de catu defalcandu dintr'ensulu valoarea premiului precedente.

Operele ce se vor recompensa cu acesta a dou'a seria de premie, voru tracta cu preferentia despre materiile urmatorie:

a) Scrieri serriose de istoria si de sciintiele accesorie ale istoriei, preferindu-se cele atingatorie de istoria tierreloru romane;

b) Scrieri de religiunea orthodoxa, de morale practica si de philosophia;

c) Scrieri de sciintie politica si de economia sociale;

d) Tractate originali despre sciintie exacte;

e) Scrieri enciclopedice, precumu dictionarie de istoria si geografia, in cari se intre si istoria si geografi'a Romaniei; dictionarie generali seu partiali de sciintie exacte, de arti si meserie, de administratiune si jurisprudentia, si alte asemeni lucrari utili si bine intognute;

f) Carti didactice de valoare insemnata ca metodu si ca coprinu;

g) Dictionarie limbistice in limb'a romanesea mai alessu pentru limbele antice si orientali, aeeco limb'a latina, elena, sanscrita, hebraica, araba, turca, slavona vechia, si altele;

h) Publicatiuni si lucrari artistice de valoare serioasa, adeca relative la artile pla-

stiee, architectura, sculptura, pictura, gravura, si chiar opere musicale serioase, precari aceste tote Societatea Academica romana le va pute apretia atunci, candu isi va intende activitatea ei si asupra tutuloz materieloru de Bele-Arti;

1) Scrieri de pura literatura romana, in prosa si in versuri, precumu poeme, drame si comedie serioase, — mai alesu subiecte nationali, — si ori ce alta opere de inalta literatura. Acester'a mai cu sena isi dorii se se acorde „Marele Premiu Nasturellu“, (candu voru fi judecate ca avendu unu meritu cu totulu superiore, spre a se da astu-feliu incurajare mai puternica desvoltarei literaturii nationali.“ —

Spre indeplinirea acestoru dispositiuni, Societatea Academica romana a regulatu cele urmatoze:

1. Primulu siru de 4 anni prevedintu in dispositiunile testatorului, atingatorie de acesta seria de premie se va incepe in anulu viitoriu 1877, si se va continua in 1878 si 1879, astufeliu, ca in annulu 1880 se va presentá pentru prim'a ora casulu de a se decerne marele premiu Nasturellu de 12,000 lei nooi; ér in annii 1877, 1878 si 1879, se va da neaparatu câte unu premiu de, 4,000 lei nooi celei mai bune carti publicate in cursulu fia caruia din acesti ani.

2. Toti autorii cari, voru dorii se concure la premie anuale din acesta a duo'a seria de premie Nasturellu, sunt autorisati si invitati ca sa trimita mai nainte de deschiderea sesiunii anuale a Societatei Academice romane, unu numeru celu pucinu de 12 esemplare tiparite din cartea loro, la Delegatiunea Societatii, in Bucuresci (localulu Academiei), osebitu de esemplarele pe cari voru voi se le ofere deadreptulu cotra unii séu toti membri actuali ai Societatii, fora ca acesta ultima procedura se fia catusi de pucinu obligatoria.

NB. Se nu se perda din vedere ca operele propuse la concursu trebuie se fia publicate in restimpulu anului curgatoriu, adica cu incepere de la ultim'a sesiune anuale a Societatii Academice; astu-feliu, spre esemplu, in sesiunea Societatii din 1877, voru pute se intra la concursu numai cartile publicate de la 15 Augustu 1876 nainte, si totu astu-feliu pe viitoriu; era in sesiunea d'in 1880, voru pute concure la marele premiu Nasturellu tote cartile publicate de la 15 Augustu 1876 pene in diu'a intrunirii membriloru la sesiunea din 1880.

3. La concursu se potu presentá si opuri preinouite in nooe editiuni, cari se voru fi retiparitu in cursulu anului, inse numai de autori in vietia.

4. Dupa coprinderea chiaru a testamentului, traductiunile din limbe straine sunt escluse de la concursu; se va face inse exceptiune pentru acele traductiuni de pe opuri straine clasice, cari:

1. Séu prin dificultatile invinse ale unei perfecte reproduceri in versuri romanesce voru constitui adeverate opure literarie ale limbei romane;

2. Séu prin anesarea de elucidari si de note scintifice, cu totulu proprie traductorului, isi voru fi insusitu meritele unoru lucrari originali in limb'a romana.

5. Cartile premiate de Societatea Academica romana din alte fonduri a le sale, séu cele tiparite din initiatiua si cu spessele ei, nu potu intra la concursu pentru premie Nasturellu din seria B.

6. Premie Nasturellu din seria B se potu accordá, nu numai unoru opuri complete, ci si partii unai opu tiparitu in cusul anului, cu conditiune inse ca acesta parte se fia de valoarea si de intinderea unui volomu si nu de ale unei simple fascioze, minimum 400 pag. form. 8, garmond.

Premierea unei parti a unui opu la nnu concursu anuale nu impiedica premierea unei alte parti din același opu la unu concursu posteriore.

7. Opurile anonime si pseudonime inca voru pute fi admisse la concursulu cartiloru tiparite, era autorii loro spre a primi premie acordate, voru trebui se justifice proprietatea loro. —

Comitatulu Severinului, in nov. 1876.

Dela venirea D. Comisariu reg. in Comitatu nostru, incetara de a se mai publica in „Albino“, vazezari in contra domniloru, — nu ca dora ar fi incetatu causele, ci curatu nu mai din consideratiuni catra dlu Comisariu reg. carele la scutirea sa ne promitea ca va organiza comitatulu si va sterpi relele ce se incubasera aici sub domnia lui Jakob. Acum insa dupa tote luni de dile si mai bine, fie ni iertatu a sunca o privire rapede asupra activitatii D-sale d-lui comisariu regiu de Ujfalussy, si anume se vedemu de data acest'a, cum organiza densul comitatulu nostru!

Pana in 10 oct. a. c. (moibisiu tieneamu la speranti'a, ca organizarea Comitulu nostru, — carca — nota bene dupa lege trebuia se se fie intemplatu din ver'a anului 1874, — se va intempla celu putinu acuma; candu dlu Comisariu, in congregatiunea din acea di ni dechiará categoricament, ca vointi'a Maiestatii Sale, precum si a naltului guvern este, ca Comitatu nostru se remana si mai de parte in stare provisorie, va se dica, se nu se tiene legea! Si de motivu aduce, ca poporamimea acestui comitatu nu cunoasce constitutiunea unguresca, carea este asiá de grea casi artea militare! Cu alte cuvinte, densulu viu se dica ca poporatiunea granitiare inca nu s'a datu dupa peru, n'a aietatu capacitate, ca se se acomodeze scopuriloru domnesci — in butulu legii!

De n'ar fi asiá, si deca dlu Comisariu regiu si cu nalt'a stapanie ar fi pentru lege si pentru adaparea Romaniloru fosti granitiari cu adeveratulu nectaru alu constitutionalismului, atunci ar fi trebuitu se faca catu mai curdu posibilu inteligintiei din Comitatu nostru participarea la afacerile publice, era nu se o lase eschisa prin aceea, ca sustiene reprezentanti'a fostulu regimantu de vr'o 40 de insi, intre cari nu se mai afla nici unulu carele se pota numerá intre inteligentia; pe candu de alta parte Comitatu nostru are o inteligentia destulu de insemnata si ne corupta, barbati trecti prin cele mai nalte scóle militari si civili, amblati prin cume si versati in administratiune, numai nu in injuraturi, precum sunt unii szolgabirai unguresci. In fine organizarea se zmaná, si reprezentanti'a trebui se se supuna vointei Maiestatii Sale; numai catu si dlu Comisariu, pentru insemnatae causele, trebuia dupa parerea nostra, se arete ca in ce modu si candu si dupa ce felu de logica parlamentaria a demandatu Maiestatea Sa, ca Comitatu Severinului se remana si mai de parte in provisoriu? Pentru ca de alta parte noi scimu ca fostulu fõispán Jakob inca in toamn'a anului 1873 primise ordinatiunea de a pregati tote cele de lipsa spre organizarea definitiva a Comitatu lui. —

Se vedemu acuma, ce dirgatori, séu ce dascalu a adusu dlu Comisariu regiu, ca se ne invetie constitutiunea magiara.

La venirea sa, Dlu Comisariu afla pe Csorba Akós indeplinandu 3 oficie, anume alu fiscalului, alu protonotariului si alu bicespanului. Omu forte hainicu precum se vede; insa tocmai de aceea ni se imparu tare pociti calugarii papistasi din Vinga, carii dederu chiotu prin jurnalele unguresce, ca se scõta de prin refectoriulu loro, ca veni'a pré desu óspe nechiamatu!

Din care cauza dlu Csorba apoi, venindu la Caransebesiu, si resbuná asupra bisericii gr. res. sistantu siedintile comiteteloru parochiali. — Pe acesta dlu Comisariu regiu lutiend de fiscalu comitatensu. De protonotariu aduse din Satmariu pe dlu Illosvay László, carele in acestu comitatu romanescu, unde se mai pricepe numai inca nemtiése'a nesciindu ni-

micu nici romanesce nici nemtiése, are se servésca de comentariu cu ochi cu sprenceno la cuventarea cea frumoasa despre insemnatae limbei ce o tinu dlu Comisariu in Lugosiu cu ocaziunea instalarii sale de fõispan!

Dupa Illosvay dlu Comisariu aduse de Vice-span pe Pausz Jani, alu carui trecutu este cunoscutu din jurnalistic'a magiara, si tocmai de aceea multu se mira de dlu Comisariu, cum potu lua pre sine odiulu de a aduce pe dlu Pausz la noi. Dar ér me intorc, si aducandu-mi aminte de cuvintele dlui Comisariu regiu diu 10 oct. a. c. unde ni spunia, ca cea-ce dice densulu este bine precugetatu, si cea ce face este bine precalculatu, trebuie se fie si acest'a bine, cu atátu mai vertosu, ca intre altele adause si aceea precum ca dirgatori comitatensi trebuie se fie ómeni hainici si — pe catu se pote — cu caracteru deplinu. Deci pecátu s'a potutu s'a si facutu!

„Nunc autem venio adfortissimum virum.“ Ca modelu de szolgabirau dlu Comisariu aduse totu din Satmariu pe dlu Nagy István, si lu-puse in cerculu Caransebesiului. Pentru mai buna caracterizare, a acestui omu, credemu ca este de ajunsu a impartasi Onoratulu publicu urmatõri'a intemplant.

In 14 a l. c. returnandu dlu Nagy István dela Borlova la Turnu-Rueni, intreba de primariu, carele nu era de facia si tramise dupa elu pe sateanulu Grigorie Petracu. Acest'a plecá delocu, dar paren-du-i-se dlui szolgabirau ca ru merge destulu de iute, incepú a strigá se alerge mai bine injurandu-lu de pasci si Ddieu! Venindu primariulu, szolgabireulu lu-intreba ca: de ce nu facu podulu peste Sabesiu? Primariulu respunse ca facu pre bucurosu, numai Borlovenii se li dee bolvanii, precum s'a intemplatu totdeauna. Szolgabiraulu restindu-se comandá se faca podulu si mi-ti-lu injurá apoi si pe acest'a de Ddieu si de Christosu! Representanti'a comunala mai culta de catu importatulu din departare domnu magiaru; si indignata de o purtare atátu de brutala a dlui szolgabirau tienú siedintia si in 16 se duse la densulu la Caransebesiu, spre a se presentá naintea naltului domnu. Intrandu in cancelari'a deale, acest'a intr'unu tonu aspru incepú a strigá: „Ce vreti voi?“ Representantiu respunsera ca au venitu in cauza podului si se rõga ca Borlovenii se le dee ajutoriu, aducandu bolvanii. Acuma dlu szolgabirau de nou prorupse in sbierate, éراسi injurandu-i de pasci, Ddieu si Christosu!!

Dupa tote acestea reprezentantiu se dusera domineca in 19 la dlu vicespanu Pausz si in faci'a szolgabiraului Nagy i spusera purtarea cea neomenõsa a acestui'a; dar dlu Pausz in locu de a li dá vr'o mangaiere si satisfactiune, li dise, se se duca se-si caute dreptulu unde vor vré! *)

Astfelu reprezentantiu mahnitii pana in adanculu sufletulu loro de ómeni de omenia, se dusera acasa asceptandu venirea dlui comisariu Ujfalussy spre a i cere acestuia satisfactiunea cuvenita.

Multi se intréha pe la noi, ca ore era de lipsa a aduce tocmai din Satmariu atari ómeni neciopliti? Ore astfelu si prin de acesti'a vor domni Tiszaisti a face cunoscutu si placute poporulu fost granitiariu binefacerele multu laudatei constitutiuni magiare?!!

Éra noi am aduce aminte nu numai d, comisariu regiu de Ujfalussy, ci si altoru barbati de statu, cuvintele marelui Montesquieu: „Un peuple peut aisément souffrir qu'on exige de lui de nouveaux tributs; il ne sait pas s'il ne retirera point quelque utilité de l'emploi qu'on lui demande: mais quandon

*) Tocmai constatá mai de unadi dlu Borlea in Dieta domniloru, ca — in tier'a unguresca nimenea nu conõsca acelu locu, unde se pote gasi dreptate! Red.

Lui fait un affront, il ne sent que son malheur, et il y ajoute l'idée de tous les maux qui sont possibles. Adeva: Unu poporu pôte usioru suferi ca se-i impuni dâri nude; elu nu scie de nu va trage si elu ceva folosu din intrebuintiarea ce se va face cu banii ce i se ceru: insa candu i se face unu afrontu (o vatemere in onóre,) elu nu semte decâtu nenorocirea sa, si-si întipue tôte relele posibile.

Dlu comisariu regiu Ujfalusy nu se pôte plange, câ n'a fostu primitu la noi — asiâ dicendu cu braciela deschise, macar ca, tóta lumea scie, cumca este tramisu in contra Romaniloru; dar — ni damu tóta trud'a de a-lu crede unu barbatu de întieptiune, onóre, leialitate: ei bine, puna-si man'a pre anima si intrabe-si consciint'a, dâca ómenii de bine, Romanii, poporulu acestui tîenutu, dupa esperiintiele de pana acuma, mai pota tîené la credintiele si sperantiele lor? Dâca tractarile mai susu descrise, sunt altele de câtu ale turciloru facia de rajale!!

De ar scî domnii magiari, — apoi dâca ar avé unu picuti de cugetare sanetosa in capu, ar trebui sê scie, catra cine suspina batjocuritii si maltratatii si despotiatii de ei Romani, candu in tîera, de diosu si pana susu nu mai gasescu scutire si dreptate!

Unu granitariu constitutional.

Din Viena ni se scrie:

Venimu a indreptá atentiunea onoratului publicu romanu asupra unei cârti germane, de curendu aparuta si pentru noi Romanii pré interesante. Titlulu ei este: „*Die Anfänge der Rumänen*,” *critisch-ethnographische Studie von Dr. Julius Jung*, publicata mai antaiu in „*Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien*“ XXVII. a. c., si apoi retiparita in editur'a autorului la C. Gerold in Viena 1876. — Autorulu e unu barbatu june inca, dar fórte talentatu si de o lectura istorica enorme; dsa este docente la universitatea din Innsbruck. In acêsta carte a sea combate intr'unu modu stralucitu absurd'a ipotese a lui Roesler (in „*Römische Studien*,”) precum si pre Engel si Sulzer („*Geschichte des transalpinischen Dacien*,”) cari negu continuitatea essistintiei poporului romanu in Dacia Traiana, pretendiendâ cá cu legiunile Imperatului Aurelianus ar fi trecutú „toti” Romanii dincolo peste Dunare, si cá prin urmare din seculu alu III-lea pana in alu XII-lea n'ar fi traitu salba de Romanu in Dacia Traiana, ci Romanii numai mai tardiu cu incetulu s'ar fi întorsu in stravechia loru patria. — Toti istoricii romani, si cu densii invetiatalu Thunmann (in „*Untersuchungen über die Geschichte der östlichen Völker*,” Leipzig 1774,) apoi renumitii slavisti Safarik, Kopitar si Miklosich, precum si eruditii germani Hoff, Mommsen, Wisternheim, Tomaschek si Kanitz, au fostu si sunt de parerea cá, dupa retragerea legiuniloru, au ramasu in Dacia multime de poporu romanu, care pe timpulu invasiuniloru ordeleru barbare retragendu-se in munti, au ramasu scutiti, ér mai tardiu au roitu si peste campie. In caitea dlui Jung este pré interesante compararea luptei de pareri in chestiune si apoi documentarea cá ipoteza lui R. Roesler e falsa si chiar ne-admisibile in istoria; mai citandu in contra acestuia si pre unii autori demni de tóta credint'a (cari pôte dlui Roesler nici nu vor fi fost cunoscutii;) de asemenea si analogia unoru asemenea întemplantii.

Din Cernăuții Bucovinei

ni se comunicá de curendu, cumca pe acolo s'ar lati faim'a cá ministeriulu austriacu si-ar fi espresu dorint'a cátra capitlanulu tierci dlu Kochanowski, ca acêst'a sê

demissionedia, pentru a face locu romanului Alecu baronu de Vasilco. Prin acêsta consideratiune ministeriulu imperatescu cugeta a imblandi intru ceva pre Romani si anume partid'a nationale din Bucovina, carea dupa cum e conosciutu, de lungi ani tîene cea mai stricta passivitate si e fórte nemultumita cu politic'a germanisatóra a domniloru stepani din Viena.

Mai departe totu din Cernăuți, mi primimu o scire, carea ni splica enigma de mai de unadi din Aradu, cumca adeva polit'a d'acolo ar fi confiscatu fôia romana „*Curierulu*” din Iasi, si i-ar fi opritu pentru viitoriu trecerea in coci la noi; ér caus'a aru fi unu articlu alu ilustrului poetu si patriotu Demetriu de Petrino, publicatu in acea fôia prin care s'ar propagá indemnuri pentru desmembrarea partii romane a Bucovinei de cátra Austria, si impreunarea si cu Romania libera. Neamtisiorii si jidovasi nostri, se întielege cá striga in gar'a mare: „*nalta tradara*,” „*preparari revolutiunare*, si mai câte tôte altele; dar — de la o casa buna, nime nu tînde a se desbiná si indopartá, Romanulu mai pucinu, carea in acêsta privintia este conservatóre încarnatu!

Toti Romanii din acestu Imperiu suntemu desdreptatiti si reu impilati, dar fratii Bucovineni in unele privintie mai multu decâtu toti, pon' la infamia! Precum nu o data pre lungu si pre largu, s'a aretatú in acêsta fôia, — pentru d'a poté conósce mai bine on. publicu cetitoriu tôte nedreptátirile cáte se pátrecu. —

Din Gratz ni se scrie:

D'unu scurtu timpu incóci, chiar acum de curendu, re'ntórsera mai multi studenti sude-slavi, adeva: Serbi, Croati si Sloveni, cari — entusiasmati de ideia d'a luptá pentru emancipare, libertate, umanitate si nationalitate, au fostu plecatu inca asta-véra spre Herzegovina, Bosnia si Serbia ca voluntari contra barbari Semilune. Rentorsii povestescu lucruri inspaimentatórie despre crudimle si bestialitátile Turciloru. Intiapári, pireniri si arderi de vii, chilaviri si alte torture dintre cele mai infioratórie — sê fle la ordinea dilei prin tîenururile rescolate, desi poporational-minte numai pré pucine se dascoferu si descriu prin diariile europene, nestrebatandu cele mai multe la audiulu lumei. Unii d'inire voluntari asecura, cá ei ar fi vedutu cu ochii astfeliu de crudimi infioratorie si strigatórie la ceru! Dintre acesti voluntari sunt unii cari ambla si prin Gratz fora nici o genare in caciula montenegrina, pre care o porta mai toti insurgentii din Herzegovina. Este acêst'a o caciula négra cu fundu de asupra rosu, pre care se afla in brodaría de firu de aur vulturutu montenegrinu si inicialile: „*N. I.*” adeva Nicolau I. Totu aici se afla internitu dejá din Iuliu renumitulu fost comandante supremu alu insurgentiloru din Herzegovina — *Liubibratici*, carele si-au aiesu acestu frumosu si placutu orasiu in locu de Linz. Acestui celebre internatu i este iertatu a amblá liberu prin orasiu, ingagindu-si „caventu de onóre” cá nu se va absentá. Cáte unu policistu cam totu deuna se afli in apropiere observandu-i miscarea. Adese ori cerceteza „*Cafeneu'a la gradin'a botanica*,” situata la unu locu pré frumosu, in mediloculu orasiului, si unde de comunu se aduna cam numai studentii serbi, croati, dalmatini, poloni, italiani si romani. Impreuna cu Liubibratici se afla in Gratz si bonsortea sa, o serbiana frumoasa si inteligente. Si asiâ romanticismulu miscării orientali si-afli pre reprezentantii sei in aru si calitate pe deplina aici in capital'a Stiriei.

Ladislau Cratiunescu

repositu in Cubinu, la 4/16 nov. 1876.

Onorabil'a Redactiune a Albinei este rogata pré frumosu, sê-mi permita, a deplange prin colónela celei mai amate foi a poporului perderea unui adevratu si demnu fliu alu poporului carele totu de o data mie mi a fost unu pré scumpu amicu si pre carele l'amu tîenutu pururiá de pré demnu de stim'a si amórea tuturoru ómeniloru de bine!

Ladislau, dupa numirea comuna — Vladu Cratiunescu, judele regiu in Cubinu la Dunare, fiulu repositului preotu romanu din Satu-Chinez, Iosifu Cratiunescu, fratele protopopului Hasiasilui George Cratiunescu si a preotului de astadi in loculu nascerii sale Alexandru Cratiunescu nu mai este între cei vii!

Da, elu scumpulu meu amicu in 4/16 ale cur. s'a mutatú la cele eterne si in 5/17 a. c. fu inmormentatu in Cubinu, lasandu dupa sine in celu mai profundu doiu o maica veduvita, si o socia pré iubita, pe langa fratii sei mai susu numiti si sororile sale si cumnatii cu cumnatele, si o multime de amici intimi ai sei, toti si tôte cu ochii scaldati in lacrimi multe si amare!

Dar si serman'a nóstra natiune, precum si numerulu celu mare de poporu ce avú cu densulu multe afaceri, cu dreptu cuventu cauta sê-lu deplanga si sê-i pátreze memori'a, mai vertosu, cáci caus'a mortii lui (tocmai prin zelulu seu pentru binele acestor'a si-a însusit'o fie-ertatulu!

Nascutu la anulu 1841, Vladu Cratiunescu inca in frageda-si etate avea o portare blanda si manifestá o rara bunetate de anima, in câtu si ca studinte la gimnasiulu din Timisióra, pe urma ca juristu la universitatea din Budapesta, din celu putienu alu seu, pururiá ajutorá pe colegii sei mai lipsiti ca elu de medilócele essistintiei. Si primea pre atari gratuitu in cortelulu seu, li dá totu câtu potea din banii sei si li imprumutá opurile necessari de studie, si bunetatea animei sale de multe ori mergea, pon' a imparti chiar mancarea si vestmintele sale proprie cu colegii sei in lipsa!

Dupa ce-a absolvatu cursulu juridicu, la anulu 1865 a intratu in serviciu de statu, mai antaiu ca vice-notariu comitatusu, pe urma ca jurasore. Cu ocasiunea organizatiunei justitiarie, denoua fu numitu de subjude la judetiulu cercuale din Timisióra; scurtu timpu dupa acêst'a de jude regiu pentru cerculu de Cubinu. Multi credeau cá, Vladu, fiindu functionariu, se va areta curendu ca multi altii, instrumentu orbu strainiloru contra intereselorú mamei natiuni romane, dar — tare s'au insielatu in acêsta presupunere, cáci fieiertatu Vladu Cratiunescu, si ca functionariu a ramasu atátu de bunu si si credintiosu, natiunei sale, precum erá in prunci'a si juneti'a sa.

Elu spriginea literatur'a, diaristic'a, cultur'a natiunei romane cu unu zel demnu de totu respectulu; elu ajutorá pe multi lipsiti, denariulu lui nu lipsá la nici o întreprindere pentru vr'unu scopu natiunalu.

Ca functionaru si jude repositulu si-câseigase titlulu de: „*Vladu judele este bunu dreptu si d'omenia*! Toti câti lu conosciu si aveau a face cu elu fora deosebire de limba, religiune, natiunalitate, i reconosciu indreptatirea pe acelu titlu! pentru cá elu nu judecá pe nime, fara se-lu capaciteze, lumineze, si indrepte pe calea buna, si astfeliu toti cu totii diceau: „*Astfeliu de romani si de domni sê ni deé Dáieu!*” Si asiâ fieiertatulu, ca functionariu a doveditu cumca — este cu potintia a satisfacere pre mai mari, si de alta parte a sprigini pre natiunea sa si

omenimea. Asiá elu in scurtu timpu a devenitu natiunei sale spre mandria, si folosu. éra statului si omenimei spre mangaiere si spriginire!

Asiá Vladu Cratiunescu in intréga vietia sa a sciutu conservá cu scumpetate renumele bunu si onorificu alu familiei sale numeroase.

Dar — tocmai zelulu seu si scrupulos'a sa consciintia de detorintiele sale, facendu-lu neobositu, lu aroncara in braciile mortii, printr'unu de peptu ce-si atravesa!

De ar dá Ddieu bunulu, ca virtutile din peptulu repositului, se incoltiésca in cenusi'a lui, si la timpulu seu se produca Cipri tufosi, cari se umbréze animele tuturor functiunariloru de romani!

Veniti deci, amici dulci ai repositului, rudeniél si popóre; vina si tu maica natiune, se ni luámu in publicu adio-ulu de despartire dela bunulu, demnulu si pré amatulu nostru Vladu Cratiunescu, amicul, fratele, fiulu nostru, si se-i dicemu ca dintr'ogura:

Sé i fie tierin'a usióra, memóri'a eterna si binecumentatu pamentulu intru care odihnesce! —

Er Tu, parinte sante din ceruri, in-tórceti faci'a spre toti noi, cei ce atátu de profundu sentimu acésta perdere si-ne mangaié prin poterea Ta nemarginita!

Timisióra, in 18 noemvre 1876.

Paula Rotariu.

Varietati.

X (Hymen.) Din Lugosiu ni se anuncia, cumca clericulu abs. dlu Toma Benchidianu in 31 oct. v. s'a cununatu cu amabil'a dsiora Versalia Meteiu filca preotului din Barra, orandu binecumentarea Ceriului peste acésta sacra legatura! —

* (Cu via placere luámu notitia pre scurtu —) si despre „Reportulu anuale“ alu societátii academice sociali-literarie „Romania-juna“ din Viena, anulu alu VI-lea, de la 1. oct. 1875 pana la finea lui sept. 1876, — constatandu cu bucuria, ca ecésta societate inca dovedesce totu mai multu, cumca si-pri-cepe chiamára pe deplinu si i-a corespunsu si in anulu acésta scolasticu. Societatea a ténutu 20 siedintie, in cari s'au prelesu 6 operate si 6 critice: ér dupa inchiderea partii oficiale a fie cárei siedintie, urmá de comunu asiá numita „parte sociale“, unde se executau pe instrumente piese musicali natiunale si se cetia foia umoristica a societátii „Urdie“a. In Cabinetulu de lectura au statu la dispositiunea membriloru 35 de foi, mai tóte romanesce, si bibliotec'a, carea numera 661 opuri, in 801 volume si 82 brosiure. Totu odata societatea a datu membriloru, in casuri de mari lipsa materiale, 53 de imprumute in sum'a de 2860 fl. 15 cr. v. a. din cari s'au restituitu 2503 fl. 50 cr. Numerulu membriloru societátii e: 17 onorari, 16 fundatori, 11 emeritati, 3 binefacatori, 58 ordinari si 4 estraordinari. Avereá totala a societátii se urca la sum'a de 6241 fl. 2 cr. A crescutu in anulu acésta scolasticu cu 611 fl. 92 cr. Societatea a arangiatu si in a. c. „Balulu romanu in Viena“, dupa care s'a medilocitu unu venitu curatu, menitu cabinetulu de lectura, de 111 fl. 49 cr. Dorimu dia anima sineera ca societatea „Romania-juna“, cu poteri udite se-si continue activitatea sa si pre venitoriu cu succesu totu mai eclatante!

* (Curiosu!) [Unu marsu romanescu unulu dintre cele mai frumoase, multu se canta in Bucuresci si si prin Transilvania, anume pe la Brasiovu, aici in Budapesta óre ine la introdusu ca „turcescu“ si se canta si laude barbatésce prin localitátile publice, a déca domnii si fratii nostri magiari si

magiaroni ar aflá ca marsulu este romanu, entusiasmulu si apausele nu li s'ar preface in — grétia si dorere de anima?!..

= (Despre agitatori din Romania) scie se vorbésca faimosulu „M. Polgar“ din Clusiu, fresce ca emisari politici in Transilvania, spre scopulu d'a pregati pre Romanii circapatinu pentru Daco-Romania! — Noi credeamu, ca de 10 resp. 15 si 60 de ani intieptiunea politica magiara atátu de bine ii-a preparatu pe Romani pentru — „Nagy Magyarország“, incátu nici Ddieu, cu atátu mai pucinu nisce beti de agitatori ii ar mai poté prepará si pentru alta ceva!

= (Ceva curiosu din congregatiunea de luni'a trecuta a Comitatului Sibéiu.) Adunarea a fost chiamata si s'a inceputu in sala de la „Imperatulu romanu“, dar de o atentiune asupra desbateriloru, ochii tuturor erau atientiti asupra unui membru ce stá cu caciin'a pre capu. Curendu presiedintele supremu-comite, apoi si vice-comitele si cerura surtucelu si le imbracara; intr' aceea luá euventulu dlu cu caciin'a pre capu incependu cu: „Domniloru, se-mi permiteti nainte d'a trece la obieptu, a-mi cere scusele pentru ca trebuie se-mi tienu capulu acoperitu, cáci — precum vedeti, aici este frigu alu naibeii, („verflucht kalt,“) si asiá trebuie se-mi si esprimu regretele facia de acéla care ne-a chiamatu aici fara a se ingriji de incaldirea localitátii, ca se nu degerámu de frigu.“ — Adunarea porupse in risu generale! —

* (Avereá decurendu repositului cardinalului Antonelli) se cuprinde din sume colosali in bani, precum si din valori seu tesauere enormi in pretióse, in cárti si opuri de arte, care se urca la sum'a de 100 mill. lire! Conformu testamentului sen sum'a in bani se imparte intre fratii, sora si nepotii sei ér pretiósele remanu pe séma museului din Vaticanu. —

* (In societatea „Petru Maioru“) dlu G Ocaiu, ascult. de filos. va prelege dominec'a venitoria despre „Demetriu Cantemiru si descrierea Moldaviei.“

= (Vitegiá domni magiari!) Astadl, candu — am poté dice ca au tabaritu aprópe domnii magiari, strigandu prin diarie si prin adunári in contra Muscalului si predicandu espeditiune cruciata asupra-i, pana ce in fine vedindu ca Muscalulu nu se sparie, ci arméza oblu, ei plecara capulu si-si pusera straja guerei rele; — candu vedemu acésta, ni aducemu a minte de istoriculu vice-spanu magiaru de pre timpulu lui Napoleonu celu mare care vice-spanu in mediloculu larmei conationaliloru sei eschiamá: „Adja az Isten hogy hirtünköl megijedjenek; mert külömben — jaj nekünk!“ Adeca: Dée Ddieu ca frantiozii se se sparie de vestea nóstra; cáci altminte — vai de noi! —

Publicatiuni tacsabili.

CONCURSE.

Se publica concursu pentru statiunea invetiatorésca romana gr. or. din comun'a Macirla, protopresbiteratulu Beelului, cu terminu pana la 6 Decembre st. v. a. c. in care din se va téné si alegerea.

Emolumentele sunt: in bani 24 fl. v. a.; in naturale: 13 cubule, diumetate grán, diumetate cucuruзу; 10 centenaria de fenu, 8 orgiede lemne si quartiru liberu.

Recurentii sunt avisati a-si tramite petitiunile provedinte cu documintele necesari, pona la terminulu de mai susu cátra subsemnatulu in Tagadon p. v. Beel.

Tagadou. 12 Novembre v. 1876.

In contielegere cu comit. paroch. concerninte: Zenobiu Muntémisap. insp. cere. de Scóle. 1—3

Pentru doue statiuni [invetiatoréscei romane] gr. or. din Cenadulu-Ungurescu, comitatulu Cenadului, cu terminu pena la 5 dec. a. c. st. v.

Emolumentele sunt.

Pentru Clas'a a dóu'a 200 fl. v. a. in bani 10 jugere Catestrali estrevilanu, cu competentia de pasciune, 6 orgie de lemne moi, pentru scripturistica 5 fl. v. a.; pentru Conferintie pre tóta diu'a 3 fl. v. a.; Cvartiru liberu cu gradina pentru legumi, si dela inmortentári stólele indatinat.

Pentru clasa prima: 309 fl. v. a.; 3 orgie de lemne moi; — pentru Quartiru 30 fl. v. a. o gradina de legumi estravilana de 105 orgie □.

Doritorii de a ocupá ore un'a din aceste statiuni, au a tramite recursele loru, instruate in sensulu statului org. si conformu ordinatiuniloru Consistoriali, pana la diu'a alegerii cátra subscrisulu inspectóre cercualu la Siáitinu (Sajtény) in comit. Cenadului.

In Co'ntielegere cu comitetulu parochial ale Teodoru, Popoviciu, mp. preotu si insp. cerc. de scóle. 2—3

Pentru implinirea postului de suplente invetiatorésca in comun'a Jadani din comit. Temesiu, — cu emolumentele: 63 fl. in bani; 40 chible de gráu; 50 lb. de lardu; 40 lb. de sare, 2 stangeni de lemne; 7 stangeni de paie pentru incaldirea scolei, cortelu liberu, 4 jugere de pamentu si gradina intra si estravilana. Terminulu e pana in 12 Decemvre a. c. candu se va téné si alegerea.

Recurentii sunt avisati, recursele loru provediute cu testimoniu despre absolvarea preparandiei si de cualificatiune, a le subterne d-lui protopresviteru alu Temisioarei, Melétiu Dreghiciu, si intr'o dumineca sau serbatóre a se presentá in biserica spre a-si aretá desteritateá in cantári si tipicu.

Comitetulu parochialu,

In co'ntielegere cu: Mel. Dreghiciu m. p. Protopr, Temisioarei.

2—3.

In urmarea decisiunii Venerabilulu onistoriu diecesanu din Caransebesiu C atulu 2 octobre a. c. nr. 424, se deschide Concursu pentru statiunea invetiatorésca romana gr. or. din Comun'a Dubosu, protopr. Jebelului si Cottulu Timisio, cu terminu pana la 6 dec. st. v.

Emolumentele sunt: in bani 73 fl. v. a. 20 meti de gráu, 20 meti de cucurudu, una maja de clisa, una maja de sare, 25 lb. de luminári 9 stangeni de lemne din cari are a se incaldí si scol'a 2 jugere de livada aratória si cortelu liberu cu gradina de 1 jugeru.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a tramite recursele loru instruite dupa stat. org. d-lui protopopu Alessandru Ioanovicu in Zeebely.

Se mai cere de la aspiranti ca se se presente intr'o domineca la s. biser. spre a-si demustrá desteritateá in cantu si tipicu. —

Dubosu, in 4 nov. 1876.

Comitelulu parochialu,

in co'ntielegere cu dlu protopresviteru tractuale.

3—3